

ВИКОРИСТАННЯ ФОНОГРАМ У РОБОТІ З АНСАМБЛЕМ СКРИПАЛІВ

ЖУЧЕНКО Наталя Іванівна

викладач оркестрового відділу класу скрипки
КПСМНЗ «Дитяча музична школа № 7 ім. М. П. Мусоргського»
м. Харків, Україна

XXI століття характерне впровадженням комп'ютерних та комунікаційних технологій в усіх сферах людської діяльності. Глобальні зміни відбулися в засобах передачі та поданні інформації. Цифрові технології проникли також і в музичну творчість та освіту.

Сучасні діти переповнені звуковими та візуальними враженнями. Серед їх кумирів є такі виконавці як Ванесса Мей, Олександр Рибак, Девід Гаррет, Ліндсей Стірлінг. Сьогодні серед слухачів є дуже популярними обробки класичної музики та кавери пісень у сольному та оркестровому виконанні. Учні музичних закладів мистецької освіти бажають бути сучасними та «просунутими» в очах своїх однолітків і батьків. Тому використання навичок у побутовому музикуванні під фонограму-мінусовку є значним стимулом навчання для більшості учнів.

Ансамбль скрипалів – це одна з найцікавіших і плідних форм роботи в мистецькій школі. Цей вид музикування найбільш до вподоби юним виконавцям. Під час гри в ансамблі добре розвивається гармонійний, мелодійний, поліфонічний слух, почуття темпу, ритму, музична пам'ять. Діти вчаться чути і розуміти внутрішній світ музики, вони зростають і розвиваються в емоційному та естетичному плані.

Крім участі в різних фестивалях, конкурсах ансамбль скрипалів є прикрасою міських, районних заходів, шефських концертів. Будь-який виступ – це не тільки стимул до роботи, а й можливість показати свої досягнення та успіхи. Це також популяризація та знайомство слухачів з «живою» скрипковою музикою. А гра з «мінусом» сприяє розвитку навичок виразного виконання творів різного характеру, розвитку художньо-образного виконавського мислення, чистої інтонації та стабільного ритму. Твори звучать більш публічно, яскраво, сучасно. Використання мінусових фонограм розширює можливості виступів на будь-яких майданчиках: у фойє, залах, аудиторіях, де немає фортепіано, на святкових заходах у парках та на вуличних майданчиках.

У нашому досвіді мінусова фонограма вперше публічно була застосована під час виступу на районному святі у міському парку. Це був «Київський вальс» Ігоря Шамо. На наступний рік, у 2009 році, на ювілеї школи твір виконав зведений ансамбль скрипалів, в

якому брали участь всі скрипалі школи – від першокласників до випускників. Невдовзі така форма виступу стала традицією школи – на звітному концерті всі скрипалі виступають у зведеному ансамблі під «мінусовку».

Зараз, коли практично в кожній людині незалежно від віку і роду діяльності є смартфон, планшет, ноутбук та інші мобільні пристрої, за допомогою яких можна легко відтворити аудіозапис, використання «мінусовок» вже не сприймається як складне явище. Фонограму можна записати на спеціальний USB-носій, MP3-плеєр або інший мобільний пристрій, щоб учень мав змогу вчити свою партію в домашніх умовах.

Для першокласників пишеться окрема спрощена партія з переважанням відкритих струн. Гра в ансамблі зі старшими учнями – добра школа для початківців.

Корисним методом тренування навички гри під «мінус» є техніка сольфеджування власної інструментальної партії, коли учень співає мелодію з назвами нот (як в караоке). Подібна методика дозволяє учневі відпрацювати музичний матеріал, краще його проаналізувати і запам'ятати.

Якщо немає технічної та фінансової можливості зробити аранжування і записати фонограму на студії, можна звернутися за допомогою до Інтернету. Останнім часом розширилося коло пропозицій «мінусовок» для скрипки, але більше, звичайно – для вокалістів, саксофоністів. Водночас слід враховувати, що готові «мінусовки» часто відрізняються від нотних текстів формою, темпом, зміною тональності, присутністю бек-вокалу та ін.

Де ж шукати потрібну фонограму? Існує низка сайтів з великою кількістю «мінусовок» з функцією пошуку за назвою, виконавцем, рубриками:

- форум ММК (Міжнародний музичний клуб): <http://mmk-forum.com/>;
- сайти: <https://x-minus.me/> та <http://ruminus.ru/> крім «мінусовок», мають окремий сервіс зміни тональності і темпу. Завантаживши трек з комп'ютера, можна швидко змінити тональність будь-якого аудіо-запису, а також прискорити або сповільнити темп. Але водночас слід враховувати, що значні зміни можуть вплинути на якість «мінусовки»;
- сайти: <https://tvarit.ru/>, https://learn4joy.ru, <http://vkmonline.com/minusovki>.

Якісний «мінус» повинен мати достатню гучність та чіткість. Бажано, щоб збігалися структура твору та тональність, була правильна гармонія.

А як редагувати отриману фонограму? Інтернет пропонує велику різноманітність сучасних аудіоредакторів – додатків для обробки, зміни і запису аудіофайлів. На сторінці за посиланням <https://softcatalog.info/ru/obzor/programmy-dlya-obrezki-muzyki> представлена добірка кращих програм, які можна скачати безкоштовно.

Досить проста у використанні Програма Sound Forge 11.0, існує й русифікована версія для зручності користувачів. За допомогою програми можна вирішити будь-які проблеми «мінусовки», довівши її до потрібного формату:

1. Зміна тональності.

Не завжди тональність «мінусовки» збігається з нотним текстом. Підняти або опустити мінус на 0,5-3 тони займає всього кілька секунд. Але треба враховувати, що будь-яка маніпуляція позначається на якості треку. Чим більшого зсуву потрібно, тим більш очевидними будуть шуми і перешкоди. Тому найоптимальніший і щадний варіант – це опустити або підняти мінус на півтону-тон. Всі інші зрушення (на терцію, кварту) можуть неабияк зіпсувати мінус. Це ще одна причина шукати найбільш якісний мінус. При необхідності його редагування він не сильно втратить у якості.

2. Зміна темпу.

Якщо ансамблю не вдається відразу впоратися зі швидким темпом твору, адже мінус не дає з'їхати на більш повільний темп, незначне уповільнення треку, буквально на 3-5 секунд, дає можливість учням більш комфортно себе почувати. Це значно спрощує процес розучування п'єс віртуозного плану в первісному стриманому темпі. Пам'ятайте: це так само впливає на якість треку!

3. Завдяки вбудованим функціям, можна вирізати, копіювати, переміщати або видаляти фрагменти мінуса, накладати звукові ефекти.

Буває пісня занадто довга, багато проґрашів або приспівів. Можна просто обрізати трек, або вирізати непотрібні шматки і з'єднати те, що залишилося. Іноді це зробити дуже легко і швидко, а іноді складніше. Все залежить від мінуса і фрагмента, який ви хочете змінити.

4. В програмі є функція автоматичної корекції звуку. В ручному режимі корегується гучність, видалення дефектів (кляцання, шипіння).

5. Аудіо редактор може конвертувати аудіо з одного формату в інший.

Немає необхідності завантажувати та встановлювати програму редагування аудіо, якщо потрібно тільки «обрізати» «мінусовку». Це можна зробити он-лайн за посиланням: <https://clideo.com/ru/cut-audio>.

На сайтах vocalremover.org/ru/, jarjad.ru та 123APPS – можна не тільки скоротити «мінус» (залишити один або два куплети з приспівом, прибрати вступ, відрізати кінець проґрашу), але і з'єднати треки, а також змінити тональність і темп, конвертувати аудіо в інший формат.

Перш, ніж почати грати під «мінус», потрібно добре вивчити твір під аккомпанемент. А для точного метроритму добре застосовувати метроном.

Деякі поради щодо роботи з метрономом під час роботи з фонограмою. У Google play є безліч додатків з функціями метронома. Їх можна розділити на дві групи:

- прості інтерактивні додатки з подобою природного звуку механічного та електричного метронома;
- прості у використанні драм-машини з метрономом, які грають барабанні петлі.

Так, у мобільному додатку Loopz, можна вибирати біти в потрібних розмірах та стилях музики: рок, блюз, хіп-хоп, джаз та інші.

Саме робота під метроном з барабанною машиною навела нас на думку зробити барабанний «мінус» з джем-треків «барабани-мінус». Було знайдено на YOU TUBE Канал Backing Tracks з барабанними «мінусами» у різних стилях і темпах для занять з гітари, а також сайт GuitarBackingTrack.com з джем-треками. За допомогою програми Sound Forge було створено барабанний «мінус» «Канону Ре Мажор» Й. Пахельбеля. Потім, до ювілею школи, була записана професійна фонограма. Це розширило можливості для виступів на будь-яких майданчиках. «Канон» став візитівкою ансамбля.

За період з 2009 року на звітних концертах школи зведеним ансамблем скрипалів «Гранд» були також виконані такі твори під фонограмаму:

- Павло Дворській «Стожари»;
- Платон Майборода «Рідна мати моя»;
- Олександр Білаш «Ясени»;
- Ігор Шамо «Києве мій», «Київський вальс»;
- Манфред Шмітц «Помаранчеві бугі»;
- Астор П'яццолла «Чао, Париж»;
- Йоганн Пахельбель «Канон Ре Мажор»;
- Ерік Ліндстром «Французький рахунок».

Ансамбль має досвідченого концертмейстера вищої кваліфікаційної категорії. Всі ці п'єси виконувались на конкурсах камерним складом у супроводі фортепіано, на шкільних та шефських концертах з «мінусом» і фортепіано, і на вуличних концертах – тільки під «мінус». Учні знають, що існують різні стилі музики, виконання яких передбачає академічну та естрадну поведінку на сцені.

На сьогодні старша група ансамблю виступає на різних майданчиках міста, маючи в репертуарі з десятків творів з «мінусовками». Крім вище названих – це:

- Ендрю Ллойд Веббер «Арія Христа» з опери «Ісус Христос – суперзірка»;
- Мирослав Скорик «Намалюй мені ніч»;
- Мікс «Самба» з репертуару квартету «Бонд" та "Водограй" Володимира Івасюка
- Руслана Лижичко «Дикі танці»;

- Тейлор Свіфт «Shake it of».

Якщо учні в захопленні від виконуваної музики, вони дуже швидко запам'ятовують свої партії. Також швидко вирішуються проблеми з чистотою інтонування. Діти більше надихаються музикою, розкріпаються при виконанні.

Виступи під мінусові фонограми - це яскраві концертні номери, задоволення від яких отримують і слухачі, і виконавці.

Література:

1. Вотинцев А. В., Самакаева М. Ю. Музыкально-компьютерные технологии в профессиональной деятельности руководителя вокально-хорового ансамбля: учебное пособие. Екатеринбург : УрГПУ, 2012. 88 с.
2. Лифановский Б. И. Интернет для музыканта : практикум. Москва : Классика-XXI, 2006. 213 с. URL: <http://www.lifanovsky.com/netmusic/> (дата звернення: 15.03.2020).
3. Шлыкова И. В. Технические средства обучения в музыкальной педагогике. *Вестник ТГУ*. Выпуск 6 (50). 2007. С. 67 – 71.